

Борзова А. В.

студентка

*Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*

Іваницька Т. Є

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, економіки

і управління персоналом підприємства

Придніпровської державної академії

будівництва та архітектури

Borzova A. V.

Student

Dnepropetrovsk State

Academy of Civil Engineering and Architecture

Ivanytska T. E

Candidate of Economics,

Associate Professor Accounting,

Economy and Management of Personnel

Dnepropetrovsk State

Academy of Civil Engineering and Architecture

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ І ЗМІН ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «ЕЛЕКТРОВІК – СТАЛЬ»

IMPROVING ACCOUNTING FORMATION AND CHANGES IN EQUITY LIMITED LIABILITY COMPANY «ELECTROVIK – STAL»

Анотація. У роботі розглянуто види обліку формування власного капіталу на підприємстві та як при цьому вдосконалюється робота підприємства. Запропоновано можливі шляхи покращання роботи підприємства за рахунок ведення обліку. Наведено таблиці формування капіталу на підприємстві.

Ключові слова: власний капітал, облік, формування капіталу, зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, неоплачений капітал, вилучений капітал.

Вступ та постановка проблеми. Заснування і подальша діяльність підприємства будь-якої форми власності не можливі без створення власного капіталу, він є базою створення і розвитку підприємства. Власний капітал є основним, початковим та умовно безстроковим джерелом погашення збитків підприємства, його величина є важливою економічною категорією, яка характеризує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності, а з іншого – платоспроможність підприємства [1].

Облік формування і змін власного капіталу на підприємствах сприятиме підвищенню повноти та достовірності інформації, що відображається у фінансовій звітності. Це дозволить користувачам звітності приймати обґрунтовані та виважені управлінські рішення. Тому на сучасному етапі питання щодо удосконалення обліку формування і змін власного капіталу є дуже актуальним [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми бухгалтерського обліку формування і змін власного капіталу досліджуються в працях провідних вітчизняних і зарубіжних учених: М.Д. Алексеєнко, Ф. Беста, А.В. Бугайова, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, Ж.Б. Дюмарше, Г.Г. Кірейцева, М.Д. Коринько, С.Л. Коротаєва, М.Ю. Медведєва, В.Б. Мосаковського, М.М. Мосійчука, В.Ф. Палія, В.М. Пархоменко, Л.В. Пешковської, О.І. Пилипенко, С.В. Пітель, Ф.Є. Поклонського, В.С. Приходько, Н.Д. Про-

копенко М.С. Пушкара, Ж. Ришара, Т.А. Снеткової, Я.В. Соколова, В.В. Солпо, К.С. Сурніна, Н.М. Ткаченко.

Метою даної роботи є вдосконалення обліку формування і змін власного капіталу ТОВ «Електровік – Сталь».

Результати дослідження. Товариства з обмеженою відповідальністю на даний час залишаються популярнішою формою організації в Україні. Для більш повного розуміння роботи ТОВ необхідно визначитись із складовими власного капіталу. Власний капітал складається з:

- додаткового капіталу;
- капіталу в дооцінках;
- нерозподіленого прибутку;
- резервного капіталу;
- вилученого капіталу;
- неоплаченого капіталу.

Показники відображають суму, яку власники підприємства внесли для його утворення. Фінансовою основою діяльності підприємства є сформований ним власний капітал [3].

Усі складові виконують різні функції, умовно їх можна поділити на декілька груп.

Вкладений капітал: зареєстрований (пайовий капітал), інший вкладений капітал.

Накопичений капітал: капітал у дооцінках, додатковий капітал (за вирахуванням іншого вкладеного капі-

талу), резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Регулюючий капітал: вилучений капітал, неоплачений капітал.

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» призначений для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

Зареєстрований капітал – юридично оформлена, офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства. Має такі субрахунки:

401 «Статутний капітал» – відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. За кредитом субрахунку 401 «Статутний капітал» відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом – його зменшення (вилучення). Сальдо на цьому субрахунку повинне відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства. Аналітичний облік статутного капіталу ведеться за видами капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером тощо.

На субрахунку 402 «Пайовий капітал» відображається і узагальнюється інформація про суми пайових внесків членів споживчого товариства, колективного сільськогосподарського підприємства, житлово-будівельного коопе-

Таблиця 1

Формування статутного капіталу у товаристві з обмеженою відповідальністю

Зміст господарських операцій	Бухгалтерський облік	
	Дебет	Кредит
Відображено статутний капітал відповідно до установчих документів ТОВ	46 «Неоплачений капітал»	40 «Статутний капітал»
Відображено внески засновників необоротними активами (основними засобами, нематеріальними активами, іншими необоротними активами)	30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»	46 «Неоплачений капітал»
Відображено внески засновників необоротними активами (основними засобами, нематеріальними активами, іншими необоротними активами)	10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи»	46 «Неоплачений капітал»
Відображено внески засновників запасами (виробничі запаси, МШП, товари)	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 28 «Товари»	46 «Неоплачений капітал»

Таблиця 2

Порядок відображення збільшення статутного капіталу ТОВ за рахунок реінвестиції дивідендів без зміни часток учасників

Зміст господарської операції	Зміст господарської операції	
	Дебет	Кредит
Відображено нарахування дивідендів на користь учасників ТОВ і відповідну заборгованість з їх виплати	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»
Зареєстровано і відображено в обліку збільшення статутного капіталу	46 «Неоплачений капітал»	40 «Статутний капітал»
Здійснено взаємозалік нарахованих дивідендів та додаткових внесків до статутного капіталу	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»	46 «Неоплачений капітал»
Відображено у кінці року закриття сальдо за субрахунком 443 у кореспонденції із субрахунком 441	441 «Прибуток нерозподілений»	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»

Таблиця 3

Зменшення розміру статутного капіталу ТОВ у разі, коли це пов'язано з частковим поверненням внесків усім його учасникам [7]

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дебет	Кредит
Відображено вартість послуг сторонніх організацій, пов'язаних зі зменшенням статутного капіталу, за рахунок додаткового капіталу	422 «Інший вкладений капітал»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Відображено вартість послуг сторонніх організацій, пов'язаних зі зменшенням статутного капіталу, за рахунок нерозподіленого прибутку (збільшення непокритого збитку)	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Відображено зменшення статутного капіталу	40 «Статутний капітал»	672 «Розрахунки за іншими виплатами»
Відображено повернення внесків учасникам ТОВ через касу або на картрахунок	672 «Розрахунки за іншими виплатами»	30 «Каса», 1 «Рахунки в банках»
Відображено перерахування коштів з банківського рахунку за отриманими послугами, пов'язаними зі зменшенням статутного капіталу	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	31 «Рахунки в банках»

**Зменшення розміру статутного капіталу
у зв'язку з виходом із товариства з обмеженою відповідальністю учасників [7]**

Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
	Дебет	Кредит
Відображено витрати на оплату послуг сторонніх організацій, пов'язаних зі зменшенням статутного капіталу, за рахунок додаткового капіталу	422 «Інший вкладений капітал»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Відображено витрати, пов'язані зі зменшенням статутного капіталу, за рахунок нерозподіленого прибутку (збільшення непокритого збитку)	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
Відображено зменшення статутного капіталу	40 «Статутний капітал»	452 «Вилучені вклади та паї»
Відображено заборгованість ТОВ перед учасником на суму внеску до статутного капіталу	452 «Вилучені вклади та паї»	672 «Розрахунки за іншими виплатами»
Відображено погашення заборгованості за внеском перед учасником виплатою з каси або перерахуванням на картрахунок	672 «Розрахунки за іншими виплатами»	30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»
Відображено перерахування коштів з банківського рахунку за отримані послуги, пов'язані зі зменшенням статутного капіталу	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	31 «Рахунки в банках»

ративу, кредитної спілки та інших підприємств, що передбачені установчими документами. Пайовий капітал – це сукупність коштів фізичних та юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для провадження його господарсько-фінансової діяльності [4].

З огляду на те, що статутний капітал на практиці формується протягом певного періоду часу, виникає необхідність у контролі виконання засновниками (учасниками) господарського товариства зобов'язань за внесками до статутного капіталу.

Відображення основних операцій з формування і збільшення статутного капіталу суб'єктів господарювання представлено у таблицях.

При відображенні операцій зі збільшення статутного капіталу шляхом додаткових внесків коштами, запасами, необоротними активами кореспонденції рахунків будуть такими самими, як і при формуванні статутного капіталу.

У разі якщо в результаті збільшення статутного капіталу частка учасника – фізичної особи збільшується, то сума нарахованих такої фізичній особі дивідендів є об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб за ставкою 5% (п. 167.2 ст. 167, пп. 170.5.3 п. 170.5 ст. 170 Податкового кодексу). Отже, подається така кореспонденція рахунків: дебет субрахунку 671 – кредит субрахунку 641/ПДФО [6].

При зменшенні статутного капіталу, здійснюваному для збільшення додаткового капіталу, а також для покриття збитків діяльності (тобто в цих випадках відбувається перегрупування засобів у структурі власного капіталу) кореспонденції рахунків з відображення витрат на зменшення статутного капіталу залишаються такими самими, як зазначено вище. Проте безпосереднє зменшення статутного капіталу в даному випадку відображається такою кореспонденцією рахунків: дебет рахунку 40 – кредит субрахунку 425 «Інший додатковий капітал».

Висновки. Отже, обліку формування власного капіталу є важливим аспектом для подальшої успішної діяльності підприємства. З огляду на те, що існують кризові ситуації на підприємстві, виникає необхідність створювати резервний капітал, який призначений для покриття загальних збитків при відсутності інших можливостей їх покриття і формується за рахунок резервів, утворених відповідно до чинного законодавства, і за рахунок резервів, утворених відповідно до установчих документів. Щорічні відрахування на поповнення резервного капіталу передбачаються установчими документами та здійснюються за рахунок чистого прибутку, але не можуть бути менше 5% його загальної вартості. Правильність і своєчасність ведення обліку на підприємстві гарантує його подальший розвиток.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Маркович В.М. Функціонування підприємницького капіталу / В.М. Маркович // Вісник НБУ. – 2001. – № 5. – С. 7–15.
3. Леончикова В.А. Економічна сутність власного капіталу / В.А. Леончикова // Вісник СНАУ. Серія «Фінанси і кредит». – 2005. – Вип. 2. – С. 388–390.
4. Бухгалтерський управлінський облік: [підручник] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: Рута, 2002. – 480 с.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Нестеренко С.С. Порівняльний аспект нормативного регулювання складових власного капіталу на підприємствах різних форм власності / С.С. Нестеренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2962>.
7. Про затвердження Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства: Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30.08.2011 р. № 1181.

Аннотация. В работе рассмотрены виды учета формирования собственного капитала на предприятии и как при этом совершенствуется работа предприятия. Предложены возможные пути улучшения работы предприятия за счет ведения учета. Приведены таблицы формирования капитала предприятия.

Ключевые слова: собственный капитал, учет, формирование капитала, зарегистрированный капитал, капитал в оценке, добавочный капитал, резервный капитал, нераспределенная прибыль, неоплаченный капитал, изъятый капитал.

Summary. This article examines the types of accounting formation equity in the company and as this improves the enterprise. The possible ways of improving the company due to accounting. Is a table of capital formation in the enterprise.

Key words: equity, accounting, capital formation registered capital, capital surplus, additional capital, capital reserve, retained earnings, unpaid capital, capital removed.

УДК 657.(221):005

Брадул О. М.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аналізу, аудиту та адміністрування
підприємств гірничо-металургійного комплексу
Криворізького національного університету*

Шепелюк В. А.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
ПВНЗ «Інститут ділового адміністрування»*

Bradul O. M.

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of Department of Accountancy, Analysis,
Audit and Administration of Mining Enterprises
Kryvyi Rih National University*

Shepeliuk V. A.

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Department of Accounting and Audit,
Institute of Business Administration*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ЗВІТНОСТІ ЩОДО КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ АКЦІОНЕРІВ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF FORMATION OF INTERNAL REPORTING CONCERNING THE CORPORATE RIGHTS OF SHAREHOLDERS OF THE COMPANY

Анотація. У роботі здійснено дослідження питань формування інформації щодо корпоративних прав у внутрішньої звітності в сучасних умовах господарювання. Проведено аналіз вимог акціонерів до внутрішньої звітності. Встановлено проблему задоволення інформаційних потреб акціонерів, на основі чого визначено склад необхідної інформації та можливість її формування за допомогою бухгалтерського обліку. Запропоновано підхід до формування інформації щодо корпоративних прав акціонерів у внутрішній звітності.

Ключові слова: акціонери, бухгалтерський облік, внутрішня звітність, інформація, корпоративні права.

Вступ та постановка проблеми. На підприємствах бухгалтерський облік містить розрізнену інформацію про господарську діяльність підприємства. Для одержання інформації про результати такої діяльності дані бухгалтерського обліку необхідно узагальнити в певній системі показників. Це досягається складанням звітності, яка є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Проте на сьогодні відсутній підхід до відображення у звітності корпоративних прав, що виражені у формі фінансових інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною та методологічною базою дослідження проблем організації, методології та методики бухгалтерського обліку операцій із корпоративними правами та засад формування звітності підприємств присвячено увагу вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, О.В. Адамка, О.М. Брадул, Ф.Ф. Бутинця, М.А. Вахрушиної, І.В. Жиглей, В.М. Костюченко, М.С. Пушкаря, О.І. Пилипенко, В.В. Сопка, В.Л. Суйца, М.В. Фоміна, Л.В. Чижев